

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

Facultatea de Drept, Centrul de Studii Europene

Master Studii Europene, Anul II

Concurența și globalizarea merg mână în mână

Burlacu Teodora - Luciana

burlacuteodoraluciana99@gmail.com

2023

Politica în domeniul concurenței constă în stabilirea unor standarde de conduită pentru subiecții raporturilor comerciale, care să adere la principiile capitalismului. Conturarea acestei politici începe încă din 1951, de la semnarea Tratatului CECO, prin care se reglementează comerțul cu oțel și cărbune, norme preluate ulterior și prin Tratatul de la Roma din anul 1957. Astfel, politica de concurență devine prima politică supranațională comună. Aceasta a devenit o prioritate din momentul prăbușirii regimurilor totalitariste și al instituirii pieței unice, pentru care politica de concurență este mecanismul principal de funcționare. După adoptarea primei legi moderne a concurenței în România, în anul 1996, dezvoltarea unui regim de concurență eficient a fost, pentru o perioadă de timp, în întârziere față de alte piețe din Europa, însă, astăzi, regimul de concurență pare aliniat la standardele și practicile recunoscute la nivel internațional.

Obiectivul fundamental al normelor în materie de concurență este de a asigura buna funcționare a pieței interne. Concurența permite întreprinderilor să concureze pe picior de egalitate în toate statele membre, impunând, de asemenea, presiunea de a depune eforturi continue pentru a evolua, în scopul de a oferi cele mai bune produse la cele mai bune prețuri pentru consumatori. Acest lucru stimulează inovarea și creșterea economică pe termen lung, fiind un așa numit „win-win”. Astfel, această politică reprezintă un instrument esențial pentru ca piața internă să funcționeze la capacitate maximă, promovând bunăstarea economică generală.

Pentru a garanta această bună funcționare, autoritățile supraveghează anumite aspecte ale raporturilor dintre întreprinderi, întrucât, uneori, unii operatori încearcă să denatureze concurența. Unul dintre aspecte ar fi acordurile dintre aceștia, care limitează concurența (precum cartelurile sau alte tipuri de acorduri), prin care întreprinderile își stabilesc propriile reguli și evită regulile unei piețe liberalizate, având drept scop fixarea prețurilor sau împărțirea pieței, astfel încât fiecare să-și asigure o poziție de monopol. Legislația Uniunii Europene consideră ilegale aceste acorduri prin care companiile fixează prețuri, limitează producția sau își alocă piețe sau clienți. Un alt aspect avut în vedere îl reprezintă abuzul de poziție dominantă, în care întreprinderea dominantă încearcă să-și excludă concurenții de pe piață. O poziție dominantă este considerată comportament anticoncurențial atunci când compania se folosește de poziția sa în mod abuziv pentru a elimina concurența, prin practici precum impunerea unor prețuri nejustificat de mari, câștigarea de noi clienți prin practicarea unor prețuri menținute artificial la un nivel scăzut, în dezavantajul firmelor concurente de dimensiuni mai mici, etc. Un alt aspect îl reprezintă fuziunile și alte acorduri formale între operatori economici, care prevăd o asociere permanentă sau temporară (fuziunile sunt autorizate în măsura în care acestea permit o extindere a piețelor, în beneficiul consumatorilor). Un alt aspect îl reprezintă guvernele statelor care pot interveni pentru a discrimina întreprinderile, de exemplu prin acordarea de ajutoare către anumite firme.

Schimbările zilnice reprezintă o constantă provocare pentru politica de concurență, care

trebuie să țină pasul cu acestea. Una dintre aceste provocări o reprezintă pandemia COVID-19, care a ridicat diverse obstacole pentru întreprinderi și pentru economia statelor și a forțat politica de concurență să se adapteze la situația curentă.

Primii cincisprezece ani de existență (1958-1972) ai politicii de concurență s-au caracterizat prin dezvoltarea unui set de priorități politice care au permis Comisiei promovarea unei atitudini ofensive. Statele membre au ajuns la un consens privind conținutul acestor reguli procedurale, astfel încât în 1962 acestea au fost adoptate. A devenit atunci foarte clar că redactarea regulilor a fost făcută într-o asemenea manieră încât controlul acestei politici să rămână la nivel supranațional, respectiv la nivelul Comisiei. Perioada următoare, 1973 – 1981, a fost una în care factorii externi au fost cei care și-au pus în mod determinant amprenta asupra acestei politici. Recesiunea economică, determinată de criza petrolului manifestată în anii 1973-1974, a generat nevoia unor politici mult mai reactive din partea Comunității. Perioada 1982-2000, reprezintă trecerea către o „nouă” politică în domeniul concurenței. Această politică se referă atât la stimularea competitivității pentru a spori calitatea și a atrage clienți, dar și la protejarea pieței și intereselor individului de exploatarea companiilor mari. Această idee provine de la politica de „antitrust” promovată de Statele Unite ale Americii care s-a concretizat pentru protecția indivizilor. Obiectivul principal este de a permite funcționarea corespunzătoare a pieței interne a Uniunii Europene și promovarea unei concurențe sănătoase între companiile din toate statele membre, pentru a stimula eficiența și inovarea calității produselor, promovând astfel bunăstarea economică.

Prin modificările succesive aduse legislației concurenței în contextul imperativului aderării României la Uniunea Europeană s-a procedat la o extindere semnificativă a competenței instanțelor judecătorești în rezolvarea litigiilor privind concurența și anume a Curții de Apel București și a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția de contencios administrativ și fiscal.

Instanța Supremă a judecat mai multe spețe vizând practicile anticoncurențiale al căror scop este restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței. O primă situație a avut în vedere decizia Ministerului Educației și Cercetării care, în cadrul procedurii de evaluare a manualelor școlare pentru învățământul preuniversitar, a introdus și criteriul de preț alături de criteriile de calitate, căruia i s-a acordat o pondere de 40% din punctajul totalul de 100 de puncte. Incidente în cauză au fost dispozițiile art. 5 alin. 1 lit. a) din Legea nr. 21/1996, potrivit cărora sunt considerate practici interzise. În speță, unele edituri au apreciat că această decizie conduce la o limitare a comerțului, practică ce este interzisă de art. 9 din Legea concurenței. Consiliul Concurenței a statuat că prin acest criteriu concurența nu a fost denaturată, deoarece nu s-au creat premisele ca una din edituri să dobândească o poziție de monopol sau cel puțin să aibă o poziție dominantă pe piață. Instanța Supremă și-a însușit argumentele Consiliului arătând că, în cazul în care nu se poate reține poziția dominantă a unui agent pe piață, nu se pune problema stabilirii unor prețuri de ruinare. În

plus de aceasta, instanța de recurs reține următorul argument: „Consiliul Concurenței nu se poate pronunța asupra legalității introducerii criteriului preț din perspectiva legislației achizițiilor publice”. Pe marginea acestor considerente, remarcăm faptul că instanța de judecată invocă legislația achizițiilor publice ca fiind de natură a sustrage controlului de legalitate, venit atât din partea Consiliului Concurenței, cât și din partea puterii judecătorești, evaluarea manualelor școlare. În acest context, în acord cu opiniile exprimate în doctrină, considerăm că legislația achizițiilor publice, menită la rândul său să asigure libera concurență, nu elimină aplicarea dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 21/1996 care obligă Consiliul Concurenței să atace în justiție orice acțiuni ale organelor administrației publice centrale sau locale, având ca obiect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței.

Concurența neloială prin crearea riscului de confuzie a generat mai multe situații litigioase. În speță, publicarea unor articole de presă nu a fost considerată o practică neloială câtă vreme afirmațiile proveneau de la persoane care au participat la manifestarea expozițională reflectată în mass-media. Instanța a reținut inexistența afirmațiilor peiorative, lipsa de favorizare a intereselor agentului economic agresiv, simpla efectuare a comparațiilor între servicii fiind insuficientă pentru caracterizarea acțiunii denigratoare. Scrisoarea, ce a făcut obiectul analizei activității de concurență neloială, prezintă câteva aspecte referitoare la două evenimente expoziționale RITS și TNT, afirmând comparativ că unul este un târg independent care beneficiază de prezentare internațională și are tarife pentru expoziții române mai mici, iar celălalt este un târg mixt cu tarife preferențiale pentru membrii asociației. Caracterizând această scrisoare ca un act de comparație necesară, fără a fi îndreptat împotriva bunului renume al concurentului, pentru a-i prejudicia reputația, instanțele au reținut că nu suntem în prezența unui act de concurență neloială. Această speță ne permite prezentarea unor aspecte relative la noțiunea de confuzie, ca act de concurență neloială. În doctrină și în jurisprudență se admite că pentru exercitarea acțiunii în concurență neloială este suficient să existe doar un risc de confuzie, chiar dacă o confuzie propriu-zisă în mintea consumatorului nu a avut încă loc. Confuzia se creează prin imitarea elementelor care sunt susceptibile să atragă clientela, așadar a elementelor care exercită o atracție mai puternică asupra destinatarilor produselor sau serviciilor oferite. Pornindu-se de la această împrejurare, s-a arătat că inducerea în eroare a clienților poate să privească fie identitatea întreprinderii căreia aceștia i se adresează, fie originea produselor achiziționate, astfel încât s-ar putea deosebi, pe de o parte, confuzia între întreprinderi, iar, pe de altă parte, confuzia între produse. Riscul de confuzie se apreciază în funcție de împrejurările concrete ale speței. Trebuie să se țină cont nu de detalii, ci de impresia de ansamblu, urmând ca accentul să fie pus, de regulă, pe elementele de asemănare, iar nu pe diferențe. Dacă elementele de diferențiere sunt mult mai numeroase decât cele de asemănare, nu mai putem vorbi de un risc de confuzie. Cu siguranță, pentru activitatea instanțelor analiza concretă a conceptului de

confuzie nu este un demers deloc ușor, relevant sub acest aspect fiind un litigiu de notorietate dintre o firmă din străinătate – PARMALAT ITALIA SPA – și una din România – RIENI DRINKS SA – litigiu care a constituit obiectul a două decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Un caz relevant este Microsoft/Comisie, în care Microsoft a abuzat de cvasi - monopolul său și a acționat ilegal prin includerea programului său Media Player în sistemul de operare Windows. Speța a început cu plângerea unei companii privind practicile de licențiere ale Microsoft în anul 1993. Microsoft a ajuns la un acord în 1994, punând capăt unor practici de licențiere. În 1998, altă companie a făcut o plângere. Comisia a decis în 2003 ca Microsoft să ofere atât o versiune de Windows fără Windows Media Player, cât și informațiile necesare pentru ca software-ul de rețea concurent să interacționeze pe deplin cu desktopurile și serverele Windows plus să plătească cea mai mare amendă acordată la acea vreme. În 2007, apelul Microsoft a fost respins. Relevanța acestei spețe face referire la practica monopolului, întrucât componenta Windows Media Player împreună cu Windows făceau ca ceilalți concurenți să nu mai poată participa pe piață, eliminând astfel concurența într-un mod incorect.

Politica de concurență nu este o politică independentă, ci trebuie avută în vedere la nivel comunitar în raport cu celelalte politici. Problemele și situațiile controversate legate de concurență neloială, protecția consumatorilor, resurse naturale, Securitate, locuri de muncă sunt obiective-țintă luate în considerare de către instituțiile Uniunii Europene. PDC face referire la principiile care asigură bunăstarea economică, în timp ce politica consumatorilor face referire la protecția lor împotriva actelor anticoncurențiale. În perioada anterioară nu exista o legătură atât de puternică între cele două, însă cu timpul, economiștii au manifestat mai mult interes cu privire la protecția beneficiarilor finali. Rolul Comisiei și a celorlalte instituții în raport de cele două politici este determinant, acestea trebuind să asigure o protecție ridicată beneficiarilor finali.

Politica în domeniul protecției consumatorilor este reglementată de art. 169 și următoarele din Tratat. Uniunea prin instituțiile sale se angajează să ia măsuri necesare protecției, care să fie în acord cu interesele comunității, ale societăților, dar și ale consumatorilor. Această politică trebuie privită ca o finalitate a PDC. Conform modificărilor introduse prin Tratatul de la Lisabona, „în domeniul protecției consumatorilor se exercită o competență partajată între Uniune și statele membre”. Tot pentru a proteja consumatorii în domeniul comerțului electronic a fost elaborat The Guidelines for Consumer Protection in the Context of Electronic Commerce în cadrul OECD, document ce setează unele reguli pentru întreprinderea diferitelor acțiuni în online, dar fără să limiteze comerțul online. Astfel, ghidul se bazează pe existența unui comerț cinstit, prin care să se promoveze bunuri sau servicii într-un mod echitabil, termenii și condițiile de cumpărare a unor produse să nu lase loc de interpretări, iar protecția consumatorilor să se bazeze și pe educația informațională a participanților. Legătura dintre cele două politici poate fi observată și prin

răspunderea la situația ipotetică legată de ce anume împiedică piețele în aducerea de servicii calitative beneficiarilor. Tocmai în acest caz se observă relația dintre cele două, pentru că răspunsul constă în formele de exercitare a practicilor anticoncurențiale, adică mai ales în abuzul de putere și fuziunea dintre întreprinderi. Așadar, putem spune că între cele două politici există complementaritate, deoarece cele două au un obiectiv comun care se bazează pe două elemente – cerere și ofertă. Necesitatea adaptării legislației la actualitate, precum și crearea de noi concepte care să aibă la baza progresul și dezvoltarea au dus la elaborarea anumitor strategii sau pacte, precum Strategia 2020 și Green Deal-ul.